

УДК: 355.01:[(477:(470+571)]

DOI: 10.33099/2707-1383-2023-47-1-7-31

Михайло КОВАЛЬ*доктор військових наук,**Національний університет оборони України
(Київ, Україна)**ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2130-2548>**Електронна пошта: voyen_ist@ukr.net***Сергій СЕГЕДА***доктор історичних наук, професор,**Національний університет оборони України
(Київ, Україна)**ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7763-1324>**Електронна пошта: voyen_ist@ukr.net***Василь ШЕВЧУК***доктор історичних наук, професор,**Національний університет оборони України
(Київ, Україна)**ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9060-3507>**Електронна пошта: voyen_ist@ukr.net***РЕАКЦІЯ МІЖНАРОДНОЇ СПІЛЬНОТИ
НА ЗБРОЙНЕ ВТОРГНЕННЯ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ
В УКРАЇНУ (лютий – квітень 2022 року)**

Широкомасштабне збройне вторгнення російської федерації (далі — рф) в Україну викликало жорстку реакцію міжнародного співтовариства, яке засудило цю пряму агресію проти суверенної держави України, а рф визнана країною-агресором, що відкрито порушила міжнародні та міждержавні угоди, розв'язавши на європейському континенті загарбницьку війну. У статті висвітлюється реакція міжнародних інституцій, демократичних країн світу на збройне вторгнення рф в Україну. Ними було застосовано різні механізми тиску на росію, щоб примусити її військово-політичне керівництво вивести війська та військову техніку з української території, що не дало бажаного результату. Світова спільнота усвідомила реальність російської воєнної загрози і для інших європейських країн.

Героїчний опір Сил оборони України, їх успіхи у захисті Києва, відбитті ворога на стратегічних напрямках у лютому – на початку квітня 2022 року сприяли зміні ставлення до України: лідери країн Заходу перейшли від висловлення занепокоєння діями рф до військової, гуманітарної, фінансової допомоги українцям. Тоді ж сформувалася дипломатична та військова коаліція держав світу з метою забезпечення злагодженої підтримки українців у їх боротьбі проти російських окупантів. Військово-політичні завдання України — перемогти у російсько-українській війні та відновити територіальну цілісність України у її міжнародно визнаних кордонах — співпали з інтересами цивілізованих країн світу.

Ключові слова: міжнародні організації, російська агресія, російська федерація, Україна, демократичні країни, санкції, військова допомога, біженці, антипутінська коаліція, «Рамштайн».

Постановка проблеми. Новітня широкомасштабна війна проти України стала похідною загарбницької політики сучасного російського керівництва. Вихованець та виконавець радянського тоталітарно-репресивного режиму путін, обійнявши посаду президента рф, вирішив реалізувати свої імперські амбіції: реконструювати колишній Радянський Союз шляхом створення пострадянської імперії, реалізувати на практиці гасло «русского мира» та утвердити рф як домінуючу державу у системі міжнародних відносин.

Лейтмотивом путінського правління стали постійні спроби підірвати суверенітет України, не допустити її вступу до ЄС та НАТО, а залишити у сфері російського впливу. Першою практичною спробою відродження імперії за рахунок України стало «тестування» її оборонних можливостей подіями 2003 р. з островом

Тузла. Тоді Україна продемонструвала рішучість — і ворог відступив. Друга спроба російських правителів послабити українську незалежність зазнала краху в 2004 році завдяки масовому демократичному протесту українського народу, який вилився у Помаранчеву революцію. Протягом усього часу з боку рф велася наполеглива агресивна пропаганда проти незалежної України — як всередині нашої держави, так і на міжнародній арені. Наступна ще більш масштабна російська атака розпочалася у 2014 році окупацією Кримського півострова та створенням на сході України зони дестабілізації з проголошенням квазіреспублік «днр»/«лнр» з метою підризу державного суверенітету та територіальної цілісності України.

У грудні 2021 р. керівництво рф висунуло до країн Заходу низку претензій, що були спричинені бажан-

ням відновити практику військово-політичного впливу колишнього Радянського Союзу. Керівництво рф звинувачувало НАТО в «експансії на схід» та вимагало забрати свої війська з озброєнням із країн колишнього Варшавського договору. Від України вимагали гарантії неприєднання до НАТО, а також відмови від постачання західних озброєнь. НАТО відхилило ці вимоги, а США попередили рф про швидкі та суворі економічні санкції у разі подальшого вторгнення в Україну (Воєнно-історичний опис ... війни (лютий – березень 2022 року). 2022, с. 14).

Восени 2021 року під прикриттям підготовки до навчань «Запад – 2021» росія розгорнула навколо кордонів з Україною ударні угруповання своїх військ та визначила напрямки їх наступальних операцій на українській території. На 19 лютого 2022 р. біля кордонів з Україною та на тимчасово окупованій території росія зосередила до 190 тис. своїх військ. (Горбулін, В. & Бадрак, В. 2023, с. 25). До кордонів з Україною росіяни відкрито підтягнули шпиталі, логістику, паливно-мастильні матеріали. У ніч на 24 лютого рф розпочала другу фазу загарбницької війни проти України, яку путін назвав «спеціальною військовою операцією» (Хроніка війни, частина 1. 2022, с. 7–8.). За досвідом німецьких нацистів червня 1941 р. російські війська нанесли ракетно-бомбові удари по центрах військового управління, складах, аеро-

дромах України (Жирохов, М. 2022, с. 14–49).

З погляду резолюції Генеральної Асамблеї ООН (статті «Визначення агресії», грудень 1974 р.), рф здійснила акт відкритої агресії проти України (Політологічний словник. 2005, с. 17–18.). Намагаючись пояснити безпричинне, неспровоковане збройне вторгнення у суверенну державу, путін повторив свої вигадки про підготовку нападу України на рф.

Аналіз досліджень та публікацій. Варто відмітити, що висвітлення широкомасштабного вторгнення рф в Україну, аналіз розвитку подій російсько-української війни, реакції міжнародної спільноти на порушення російським керівництвом міжнародних домовленостей перебуває на початковому етапі. Нагромаджуються офіційні матеріали державних структур, органів управління Сил оборони України, західноєвропейських центрів дослідження війни. Фіксуються спогади безпосередніх учасників російсько-української війни. З'явилися перші видання, які започаткували становлення історіографії російсько-української війни у 2022 році.

Оцінка широкомасштабного вторгнення рф в Україну, героїчна боротьба Сил оборони України проти окупантів, численні звернення до міжнародної спільноти містяться у виступах, промовах та заявах Президента України В. Зеленського, опублікованих у виданнях «Місяць

війни. Хроніка подій». Президент України переконливими та обґрунтованими зверненнями до світової громадськості подолав вагання багатьох лідерів країн Заходу щодо надання всебічної практичної допомоги Україні та сприяв об'єднанню їх зусиль у протидії російській агресії.

За рішенням вищого військового керівництва у Збройних Силах України створено воєнно-історичну комісію з вивчення та висвітлення історії російсько-українського збройного протистояння. На основі аналізу та узагальнення офіційних матеріалів стали видаватися щомісячні «Воєнно-історичні описи російсько-української війни». Перші з них були присвячені військово-політичним подіям лютого – березня 2022 року. В описах висвітлюються найбільш суттєві військово-політичні та воєнно-стратегічні події того часу. В описах йдеться також про реакцію міжнародної спільноти на широкомасштабне російське вторгнення, висвітлюються напрями допомоги Україні у її боротьбі за територіальну цілісність.

Військово-політична реакція міжнародної спільноти на збройне вторгнення в Україну висвітлена у кількох виданнях «Хроніка війни», підготовлених у Національному університеті оборони України. У них відображено події, пов'язані з російсько-українською війною, починаючи з 24 лютого 2022 року. У виданнях вміщені інформаційно-аналітичні матеріали

військових фахівців, які відстежують щоденну воєнно-політичну та воєнно-стратегічну обстановку. У виданнях відображена реакція міжнародної спільноти на розв'язану рф загарбницьку війну. У науково-дослідному центрі гуманітарних проблем ЗС України видано збірник інформаційно-аналітичних матеріалів, присвячених аналізу воєнно-політичної обстановки у лютому – червні 2022 р. Автори доводять, що в інтересах збереження державної незалежності України, її територіальної цілісності склався політичний та суспільний консенсус між Україною та провідними країнами Заходу, результатом якого стало створення коаліції держав, спрямованої на допомогу Україні у її боротьбі проти російської агресії.

Відомі фахівці у галузі безпеки та оборони В. Горбулін та В. Бадрак видали книгу «Над прірвою. 200 днів російської війни». Автори розглянули загальну панораму розміщення військово-політичних сил на початок збройного вторгнення в Україну, проаналізували перший етап українського опору загарбникам, висвітлили етапи ізоляції рф від цивілізованих країн світу. Увага авторів зосереджена на аналізі озброєння ЗС України та військової допомоги країн-партнерів для зміцнення обороноздатності України.

Важливі напрями міжнародної допомоги Україні розглянули П. Щипанський, С. Леонтович, В. Сотник у статті, вміщеній у журналі «Наука

і оборона» (№ 2, 2022 р.). Аналізуючи міжнародну фінансову допомогу Україні, автори обґрунтовують її ключове значення не лише для подолання фінансової кризи, а й для перемоги над російським агресором. Механізми підтримки міжнародними організаціями економіки України у контексті протидії російській агресії проаналізувала Д. Олійник. Увагу сконцентровано на інструментах фінансової допомоги, яка виділяється країнами Заходу задля постачання Україні військового обладнання (Олійник, Д. 2022, с. 82–84). Особливості співробітництва України з НАТО в умовах широкомасштабної російсько-української війни висвітлив І. Тодоров, зауваживши, що на вересень 2022 року 83 % українців стали прихильниками інтеграції України до НАТО (Тодоров, І. 2022, с. 18). Л. Мазука, розглядаючи збереження національної ідентичності зарубіжних українців, висвітлила їх діяльність задля захисту національних інтересів України, зокрема залучення для України міжнародних інвестицій, вплив на уряди своїх країн для підсилення міжнародної підтримки України та виділення їй масштабної допомоги (Мазука, Л. 2022, с. 165–166).

Мета статті — з'ясування військово-політичної оцінки міжнародними інституціями, урядами демократичних країн світу характеру широкомасштабного збройного вторгнення рф в Україну, висвітлення основних

напрямів міжнародної допомоги українцям на етапі відсічі та стримування російських загарбників.

Виклад основного матеріалу. Військово-політичне керівництво України максимально використовує міжнародні та регіональні майданчики з метою донесення до міжнародної спільноти об'єктивної інформації щодо російсько-української війни XXI століття, зокрема широкомасштабного збройного вторгнення рф 2022 року. 24 лютого Президент України Володимир Зеленський виступив із відкритим зверненням до світової громадськості, а наступними днями у форматі відеозапису безпосередньо слухали його промови у парламентах понад десяти країнах світу. Лідер України закликав цивілізовані країни, міжнародні організації спільними зусиллями зупинити російського агресора, посилити санкції проти рф та бойкотувати експорт енергоносіїв із росії. Президент України заявив: «Нікому не вдасться переконати чи змусити нас, українців, віддати свою свободу, свою незалежність, свій суверенітет» (Місяць війни. Хроніка подій. 2022, с. 9).

Путінська влада сформувала у росіян ненависть до українців, що позначилося на їх ставленні до сусідньої держави та участі в агресії. Зомбоване путінською пропагандою російське суспільство не зуміло зупинити криваву війну проти України. Кардинально змінилося і ставлення українців до громадян рф як краї-

ни-агресора. До широкомасштабного вторгнення 34 % опитаних українців відносно добре ставились до РФ, а в травні 2022 р. цей показник склав лише 2 %. 92 % українців негативно поставилися до Росії, що майже однаково спостерігається в усіх районах України. Більшість громадян України вважають, що відповідальність за розв'язану війну проти нашої держави несе не тільки президент РФ Путін, а й російські громадяни (Военно-історичний опис ... війни (травень 2022 року). 2022, с. 21).

Міжнародні інституції, уряди країн світу, впливові організації глобального та регіонального рівнів виступили із вимогами до Росії припинити збройну агресію проти України. Рада Безпеки ООН 26 лютого 2022 року у запропонованій резолюції вимагала від російської федерації зупинити атаки проти України і негайно вивести війська з її території. Однак Росія ветоувала запропоновану резолюцію. Генеральна Асамблея ООН 2 березня на спеціальній сесії ухвалила резолюцію «Агресія проти України» з вимогою до Росії припинити застосування сили і вивести війська з усієї території України. За прийняття резолюції проголосували представники 141 країни світу. Проти виступили РФ, Республіка Білорусь, Північна Корея, Еритрея, Сирія (Военно-історичний опис ... війни (квітень 2022 року). 2022, с. 14). З часом близько 50 держав-членів ООН поширили заяву із засуджен-

ням спроб російського керівництва та їх спільників виправдати збройне вторгнення в Україну, посилаючись на те, що начебто Росія бореться з «неонацизмом». У заяві відзначено: «Ми засуджуємо Росію за те, що вона знову зловживає своїм місцем у Раді Безпеки ООН для поширення дезінформації». Було засуджено зусилля РФ, спрямовані на спотворення історії і просування вкрай шкідливих і брехливих наративів і дезінформації про сусідні країни (Інформаційно-аналітична довідка ... станом на 12 липня. 2022, с. 3).

Європейський Союз як політико-економічне співтовариство європейських країн зайняв жорстку антиросійську позицію. Лідери країн Європейського Союзу на саміті 25 березня закликали Росію припинити військову агресію на території України, негайно вивести всі сили та військову техніку з української території та поважати територіальну цілісність, суверенітет і незалежність України в межах її міжнародно визнаних кордонів. Країни Євросоюзу підтвердили визнання європейських прагнень України та всебічно оцінили її готовність до вступу. 24 червня 2022 р. Європейський Союз надав Україні статус кандидата на вступ до цієї важливої і впливової інституції. Статус країни-кандидата відкриває додаткові можливості для України взаємодіяти з органами ЄС у реформуванні та вдосконаленні правової системи та соціально-матеріальної

сфери в інтересах українського народу. Своїм рішенням Євросоюз надіслав черговий сигнал українському народу про те, що він є частиною європейської спільноти (Кресіна, І. (ред). (2022), с. 26).

З огляду на збройне вторгнення в Україну демократичні країни стали припиняти міжнародні відносини та взаємодію з країною-агресором. Литва, Латвія, Естонія та Болгарія вислали зі своїх країн російських дипломатів та співробітників посольств, які, ймовірно, займалися шпигунською діяльністю. Влада Нової Зеландії заборонила в'їзд в країну членам російського уряду та іншим посадовим особам, причетним до вторгнення в Україну. Нідерланди заявили, що висилають з країни 17 російських дипломатів, а Бельгія через підозри в шпигунстві відправила 21 представника російського посольства. Ірландія вислала з країни чотирьох російських дипломатів через невідповідність їх діяльності стандартам дипломатичної поведінки (Горбулін, В. & Бадрак, В. 2023, с. 107). Швеція оголосила блокаду всім російським суднам з їх вантажами, які перебували у портах цієї країни. В Молдові заборонили російську символіку, зокрема георгіївські стрічки. Європейські країни закрили свій повітряний простір для літаків РФ та зупинили будь-яку взаємодію залізничним транспортом. Німеччина оголосила про різке збільшення видатків на оборону своєї краї-

ни (Оборонний вісник. 2022, с. 34). На тлі російської загрози Фінляндія і Швеція прийняли рішення стати членами НАТО, щоб забезпечити надійний захист своєї державної незалежності.

Північно-Атлантичний Альянс послідовно підтримує територіальну цілісність та державний суверенітет, засуджує російську агресію та надає практичну допомогу Україні. Альянс ще до вторгнення започаткував низку цільових трастових фондів на підтримку обороноздатності України (Попко, С. 2020, с. 159–200). Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг охарактеризував війну РФ проти України як фактор, що ламає світовий порядок та являє собою серйозну загрозу європейській безпеці. Він повідомив, що країни НАТО надаватимуть Україні військову допомогу (Європейська правда. 9 березня 2022). Враховуючи імперські наміри російського керівництва, країни НАТО значно посилили свою обороноспроможність у східній частині Альянсу — це понад 40 тис. військовослужбовців під безпосереднім командуванням НАТО, сотні кораблів і літаків, а також 8 багатонаціональних бойових груп від Балтійського до Чорного морів. На тлі війни в Україні у березні 2022 року НАТО провели масштабні навчання в Норвегії під назвою Cold Response 2022 («Холодна відповідь 2022»). У цьому ж місяці США, Німеччина та Румунія провели спільні повітряні навчання

впритул до кордонів з Україною (Воєнно-історичний опис ... війни (квітень 2022 року). 2022, с. 16).

У перші дні збройного вторгнення Президент США Джозеф Байден заявив, що «народ України зазнав неспровокованої та необґрунтованої атаки військовими силами росії». Виступаючи 26 березня у Варшаві (Польща) перед багатотисячною аудиторією, президент США зазначив, що «початок війни проти України став для росії її найбільшим стратегічним провалом, який вона могла б допустити». При цьому повторив, що росія заплатить високу економічну та дипломатичну ціну за вторгнення в Україну. Сполучені Штати закликали міжнародну спільноту в ООН докласти всіх можливих зусиль, аби допомогти Україні вистояти та подолати гуманітарні виклики, що виникли через російське збройне вторгнення. Глава британського уряду Борис Джонсон у відеозверненні до росіян засудив дії путіна та закликав вивести російські війська з території України. Ліван став першою арабською країною, яка офіційно підтримала Україну та засудила агресивні дії росії. З осудом вторгнення росії в Україну виступили також уряди Канади, Австралії, Південної Кореї, Нової Зеландії, Італії тощо. Більшість з них заявили, що надаватимуть допомогу Україні.

У країнах світу пройшли мітинги-протести та демонстрації, учасники яких засуджували російську

агресію та вимагали від керівництва рф припинити війну проти України. У Берліні (Німеччина) 27 лютого сотні тисяч людей вийшли на мітинг проти загарбницьких дій рф та на підтримку справедливої боротьби України. За даними місцевої поліції, в акції взяли участь понад 100 тисяч учасників. В Естонії на мітинг перед російським посольством 26 лютого 2022 року вийшло два відсотки населення країни (Остапчук, О., Топальський В. & Черевичний, С. 2022, с. 32). У Стамбулі (Туреччина) противники російського вторгнення в Україну влаштували акцію протесту під посольством рф. У кінці лютого – на початку березня 2022 р. мітинги на підтримку України у боротьбі проти російської агресії відбулися у Братиславі (Словаччина), Вільнюсі (Литва), Ліоні та Парижі (Франція), Тбілісі (Грузія), Празі (Чехія) тощо.

У росії, зокрема у москві, Санкт-Петербурзі, Новосибірську та Єкатеринбурзі відбулися окремі акції проти війни, які супроводжувалися затримкою їх учасників російськими силовиками. Лише одного дня по всій росії затримано щонайменше 2490 осіб за участь у антивоєнних акціях, що значно перевищувало кількість затриманих на мітингах в підтримку Навального (Горбулін, В. & Бадрак, В. 2023, с. 81). Російське суспільство не змогло зупинити путіна у його військовій авантурі, як і німецьке суспільство у свій час не змогло зупинити Гітлера. Реально мисля-

чі білоруси вважають напад росії на Україну жорстокою авантюрою, яка завдає шкоди і їхній країні. Багато білорусів свій протест висловлюють у реальних діях, організовуючи саботаж та руйнацію на залізницях, на яких перевозиться російська та білоруська військова техніка.

Керівництво росії з метою приховування реальних подій війни заблокувало соціальні мережі та ЗМІ, котрі подавали об'єктивну інформацію про війну в Україні. Зупинена діяльність «Радіо Свобода», приховуються втрати особового складу, військової техніки російських формувань на території України. Із кремлівських кабінетів надійшли методичні рекомендації для політиків і засобів масової інформації, в яких стверджується, що місія росії — захищати пригноблених, а місія «спецоперації» — «боротьба з безбожниками» (маються на увазі українські військові), а російські військові начебто «борються за правду» (Інформаційно-аналітична довідка ... станом на 01 серпня. Ч. 24. 2022, с. 7–8). Системні безпідставні нападки на військово-політичне керівництво України супроводжуються посилами про необхідність усунення його від влади за те, що воно начебто сповідує нацистську ідеологію. Звинувачення влади України у «нацизмі» є одним із основних методів маніпуляції рф, не дивлячись на те, що Україна прийняла закон про засудження націонал-соціалістичного режиму.

У зв'язку з широкомасштабним вторгненням лідери ряду країн висловились за переговори між Україною і рф та створення для цього відповідних організаційних умов. Готовність бути посередником у переговорах між рф та Україною висловився президент Туреччини. Швейцарія заявила про готовність виступити посередником у переговорах, щоб припинити російсько-українську війну. Прем'єр-міністр Ізраїлю повідомив громадськість, що готовий взяти на себе місію посередника у переговорах між росією та Україною. Керівництво Азербайджану заявило, що в разі згоди готове організувати на своїй території зустріч українських та російських представників для переговорів про припинення війни. Казахстан виявив готовність сприяти дипломатичному вирішенню ситуації в Україні. Папа Римський Франциск тричі звертався до президента рф з проханням забезпечити гуманітарний коридор для евакуації цивільного населення з Маріуполя, однак російське керівництво відхилило прохання, заявляючи, що вони не можуть гарантувати безпеку (Воєнно-історичний опис ... війни. (квітень 2022 року). 2022, с. 7).

Було зроблено спробу з боку Президента України вдатися до переговорів, щоб забезпечити територіальну цілісність держави та припинити бойові дії, зупинити руйнування та загибель людей (Хроніка війни, ч. 1. 2022, с. 12). 28 лютого на україн-

сько-білоруському кордоні у районі річки Прип'ять відбулася зустріч української та російської делегацій без попередніх умов. За результатами перемовин сторони вирішили провести додаткові консультації у своїх столицях. Українська делегація відстоювала позицію, визначену Президентом України: припинення війни, відновлення територіальної цілісності України, гарантії безпеки для України. У наступній спробі переговорів у Стамбулі 29–30 березня українська сторона представила варіант мирної угоди стосовно гарантій безпеки Україні, положення якої потребують узгодження з державами — гарантами. На цих переговорах росіяни представили ультимативні вимоги, не прийнятні для України, зокрема визнання Україною окупації Криму і незалежності квазіреспублік «днр»/«лнр», які створила рф, а путін своїм указом від 21 лютого 2022 р. офіційно визнав їх «суверенними і незалежними державами» (Военно-історичний опис ... війни (квітень 2022 року). 2022, с. 19–20).

З перших днів вторгнення в Україну російська армія порушує міжнародні правила і звичаї ведення війни. Противник для прикриття своїх дій використовує символіку, військову форму Сил оборони України. Ворог здійснює атаки на цивільну інфраструктуру. В результаті варварських методів ведення війни російськими збройними силами на 20 квітня 2022 р. в Україні загинуло 2072 ци-

вільних мешканців, серед яких 205 дітей (Оборонний вісник. 2022, с. 4). Окупаційні війська запровадили фільтраційні заходи та примусову депортацію населення із підконтрольних їм територій. З України на 14 липня загарбники насильно депортували до 1,6 млн. громадян, серед них тисячі дітей (Інформаційно-аналітична довідка ... станом на 14 липня. Ч. 21. 2022, с. 4–5). В росії навіть прийняли процедуру спрощеного усиновлення українських сиріт. Напевно, з часів Гітлера людство не знало такого цинічного способу поповнення генофонду агресора. На окупованих територіях російські солдати вдаються до мародерства, знущань над цивільним населенням, викрадають українських активістів, насильно проводять російську паспортизацію українців тощо. Окупанти руйнують об'єкти, що перебувають під захистом міжнародного гуманітарного права (культурні, релігійні, медичні об'єкти, заклади освіти тощо).

Україна 27 лютого 2022 р. направила до Міжнародного суду ООН в Гаазі позов проти росії через її воєнну агресію. Позов України знайшов підтримку правових структур багатьох країн світу. Прокурор Міжнародного кримінального суду Карім Хан особисто ініціював розслідування військових злочинів рф проти України з 2 березня 2022 року. США заявили, що готові надіслати експертів та військових аналітиків із розслідування воєнних злочинів. Франція направи-

ла групу фахівців для встановлення злочинів, скоєних російською армією в Україні. Генеральна прокуратура Німеччини розпочала власне розслідування злочинів російських військ, зокрема використання касетних бомб, руйнування житлових кварталів та цивільної інфраструктури, газопроводів тощо. Президент Німеччини Ф. В. Штайнмаєр заявив, що путін та лавров першими мають постати перед Міжнародним судом в Гаазі. На кінець березня 2022 р. 42 країни світу звернулися до Міжнародного кримінального суду ООН в Гаазі щодо розслідування протиправних дій армії рф в Україні та запропонували свою допомогу.

Злочини, вчинені загарбниками на тимчасово окупованій території України, сколихнули громадськість багатьох європейських країн. Парламенти демократичних країн стали визнавати дії російських окупантів в Україні геноцидом проти українського народу. 10 травня 2022 р. Сейм Литви схвалив резолюцію, в якій дії рф в Україні визнаються геноцидом, а сама російська федерація — державою, що підтримує та здійснює тероризм. У діях російських збройних сил простежувалася мета повного чи часткового знищення українців, пригнічення їх національного духу через убивства цілих сімей та малолітніх дітей. 11 травня Чеський Сенат заявив, що рф в Україні грубо порушує міжнародне гуманітарне право та міжнародні конвенції. Сенат

засудив численні злочини, вчинені російською воєнщиною в українських містах Бучі, Бородянці, Ірпені та Маріуполі. Парламенти Латвії, Канади, Польщі також визнали злочини рф геноцидом українського народу. У липні 2022 р. 43 країни світу опублікували спільну заяву, в якій визнали дії рф геноцидом українського народу (Інформаційно-аналітична довідка ... станом на 14 липня. Ч. 21. 2022). Серед країн, які підписали заяву — Греція, Японія, Хорватія, Австрія та інші.

Збройне вторгнення росіян в Україну, масові ракетно-бомбові обстріли української території спричинили найбільшу кризу біженців у Європі з часів Другої світової війни. Генеральна Асамблея ООН 25 березня 2022 р. ухвалила резолюцію «Гуманітарні наслідки агресії проти України», яку підтримали представники 140 держав. Резолюція вказує на росію як джерело гуманітарної катастрофи в Україні. Мешканці України вимушені залишати свої домівки і рятуватися від окупантів та їх бойових дій. Уряди багатьох країн світу заявили, що прийматимуть біженців з України. Болгарія повідомила, що надаватиме гуманітарну допомогу Україні та прийматиме українських біженців. Німеччина виділила 2,4 млн євро для покриття фінансових витрат на утримання біженців з України. Уряд Японії спростив процедуру в'їзду біженців з України, дозволивши перебування осіб, які не

мали поручителів у вигляді родичів чи знайомих на території цієї країни. Уряди Швейцарії та Саудівської Аравії також висловили готовність прийняти українських біженців. Шотландія та Уельс оголосили, що готові прийняти 4 тис. біженців у рамках програми Homes for Ukraine. Канада прийняла рішення про безвізові відносини з Україною та створила програму для українських біженців, яка передбачає безкоштовне оформлення візи, право біженцям на працевлаштування та навчання в країні. Уряд Нової Зеландії прийняв рішення прихистити в країні близько 4 тис. біженців з України. Рада з питань юстиції та внутрішніх справ ЄС ухвалила рішення про надання тимчасового захисту жителям України, які виїхали із своєї країни через російське вторгнення. Греція скерувала спеціальний транспорт у Польщу, щоб перевезти у свою країну частину біженців з України.

За даними Управління Верховного комісара ООН у справах біженців, тільки за перші два місяці (від 24 лютого 2022 року) понад 5 млн людей залишили Україну. Лідером прийому українських біженців у Євросоюзі стала Польща: на 11 липня в країні офіційно зареєстровано 1 221 596 українців, які рятувалися від війни. Близько 900 тисяч знайшли притулок у Німеччині, 391 тисяча — у Чехії, приблизно по 150 тисяч — у Туреччині та Італії. Трохи більше ніж по 80 тисяч біженців зупинилися

у Молдові, Румунії та Словаччині, 3,2 млн отримали тимчасовий захист або подібний статус в європейських країнах. Згідно з даними Департаменту внутрішньої безпеки США станом на червень 2022 р. 27 тис. українців отримали дозвіл на в'їзд до США за програмою спонсорства «Єднання заради України» (Мазука, Л. 2022, с. 161).

Особливо багато робить Польща для українських громадян, вимушених тимчасово виїхати з місць свого проживання. Президент Польщі підписав закон, який регламентує умови перебування біженців з України та передбачає їх соціальну підтримку. Біженці з України отримали право на тимчасове працевлаштування та фінансову допомогу. За оцінкою Польського економічного інституту поляки виділили українцям, які тікали від російської навали, до 10 мільярдів злотих (понад 2 млрд доларів). Спеціальне опитування науковцями цього інституту показало, що 77% поляків взяли участь у різних формах підтримки українців — від фінансових переказів, волонтерської допомоги до надання людям своїх будинків та квартир для проживання.

Безкоштовну гуманітарну та невідкладну медичну допомогу українцям, які постраждали від збройного конфлікту, стала надавати міжнародна організація «Лікарі без кордонів». Перші 120 медичних фахівців із різних країн світу та до 500 українських колег-волонтерів надавали

допомогу потерпілим, забезпечували їх необхідними ліками, психологічно підтримували (Урядовий кур'єр, 16 вересня 2022). У вересні учасники міжнародної організації «Лікарі без кордонів» працювали у Дніпрі, Івано-Франківську, Харкові, Києві, Одесі, Миколаєві, Полтаві, Житомирі, Костянтинівці тощо.

Україна є одним із провідних світових постачальників зерна і зернобобових країнам Близького Сходу та Африки, обсяг щорічного постачання становив до 60 млн тонн. У 2021 році 86,3 % експортних перевезень сільськогосподарської продукції здійснювалося морським транспортом. Однак російська блокада портів Чорного та Азовського морів не давала змоги своєчасно відправити завантажені зерном кораблі. Країни-партнери відгукнулися допомогти Україні в реалізації продовольчої програми. Налагоджено експорт зерна залізницею через Чехію та Словаччину до Німеччини. Болгарія та Литва надали свої порти у Варні та Клайпеді для прийому українських вантажів, що прибували залізницею. Польща забезпечила транзит зерна через прикордонні інспекційні пости, щоб доставити його до морських портів. 1 серпня 2022 р. з Одеси до Лівану вирушило вантажне судно з 26 тис. тонн українського зерна. Така акція стала можливою завдяки домовленостям між Україною, Туреччиною, ООН і РФ про транзитні кордони експорту зерна. Чотири місяці існуван-

ня домовленостей дозволили Україні експортувати близько 10 млн тонн зерна врожаю ще 2021 року, зміцнивши продовольчу безпеку багатьох країн світу (Магда, Є. 2022, с. 5, 6).

Україна через розпочату РФ війну змушена витратити непередбачені кошти на військові та гуманітарні потреби. Важливим джерелом додаткового фінансування для українців стала зовнішня допомога. Вже в перші дні широкомасштабної війни Європейський Союз виділив Україні 600 млн євро невідкладної фінансової допомоги для гуманітарних та оборонних потреб. З моменту російського вторгнення на середину липня 2022 р. Україна від Німеччини отримала 1,3 млрд євро для підтримки фінансово-бюджетної системи (Інформаційно-аналітична довідка ... станом на 02 липня – 14 липня. Ч. 20. 2022, с. 5). Світовий банк мобілізував пакет екстреного фінансування в розмірі 925 млн доларів на підтримку України. У березні МВФ виділив Україні кредит надзвичайної допомоги в розмірі 1,4 млрд доларів США. Особливо відчутну фінансову допомогу Україні надають США. З 24 січня по 2 квітня 2022 р. американські структури для вирішення гуманітарних питань надали сумарно 4,88 млрд доларів, на військову сферу — 4,35 млрд доларів. Водночас США виділили Україні у вигляді безпосередньої фінансової допомоги 2 млрд доларів (Стратегічна панорама, 2022, с. 83). За період 24 лютого – 7 червня 2022 р. Украї-

на отримала іноземних кредитів та грантів на суму 6,8 млрд доларів (Воєнно-історичний опис ... війни (червень 2022 року). 2022, с. 41).

США у єдності з європейськими та іншими ключовими партнерами стали посилювати попередні та запроваджувати нові санкції проти рф за порушення фундаментальних принципів існуючого світового порядку, що виразилося у збройній агресії проти України. Було накладено спільні санкції Європейського Союзу, США, Канади та Великої Британії: 25 лютого 2022 р. прийнято пакет санкцій щодо фінансового, енергетичного, транспортного, технологічного сектору рф. Персональні санкції накладено на президента рф путіна, міністра закордонних справ лаврова, міністра оборони шойгу, начальника гш зс рф герасимова, було заморожено їх активи у європейських банках. Європейський Союз ще у березні 2014 р. уперше запровадив персональні санкції проти рф за дії, що підривали державний суверенітет і територіальну цілісність України. США запровадили нові санкції проти оборонного сектору рф та білорусі, щоб обмежити їх «військову машину». Уряд США заборонив своїм компаніям імпортувати в росію високотехнологічну продукцію.

Південна Корея обмежила постачання електроніки у росію та білорусь, яка застосовувалася у військовій сфері. Австралія припинила продаж глинозему та алюмінієвої

руди росії, яка до цього використовувалася для створення боєприпасів. Канада приєдналася до санкцій, запроваджених ЄС та США, а у липні 2022 р. ввела заборону на надання послуг нафтогазовому, хімічному і машинобудівному секторам промисловості росії. Під санкції потрапили також металовироби, комп'ютери, електроніка, електричне обладнання, оптика тощо (Інформаційно-аналітична довідка ... станом на 15 липня 2022 року. Ч. 22. 2022, с. 8). 23 держави-члени Європейської організації з ядерних досліджень (CERN) призупинили контакти із вченими та дослідницькими центрами рф та білорусі.

Уряди багатьох країн світу прийняли рішення, спрямовані на ізоляцію росії в енергетичній сфері. Країни Балтії — Латвія, Литва та Естонія — уклали угоду про відключення від російської електромережі та синхронізації з європейською мережею раніше запланованого 2025 року. Уряд США у березні 2022 р. заборонив імпорт з росії нафти, нафтопродуктів, скрапленого газу та вугілля. Одна з найбільших нафтосервісних компаній Baker Hughes зупинила інвестиції в рф через війну проти України. Болгарія заявила, що не буде продовжувати контракт з російським «Газпромом» на постачання природного газу на тлі війни в Україні. Лідери країн Європейського Союзу у березні 2022 р. стали розглядати умови поступового відмовлення від закупі-

вель російської нафти, газу та вугілля, щоб знизити рівень залежності від енергоресурсів агресора.

Великобританія також запровадила санкції проти російських банків, виключивши їх з британської фінансової системи. Найбільші три банки Японії оголосили про припинення операції з доларами та грошовими переказами з російським Сбербанком. До цього Японія запровадила санкції проти 49 російських компаній, організацій та інститутів через війну рф в Україні. Тайвань та Південна Корея приєдналися до блокування російських банків у міжнародній платіжній системі SWIFT. Бельгія заморозила російські активи на суму понад 50 млрд євро, що належать російським юридичним особам, компаніям та потрапили під санкції після вторгнення росії в Україну (Інформаційно-аналітична довідка ... станом на 02 серпня 2022 року. Ч. 24. 2022, с. 9). На червень 2022 року майже всі країни Євросоюзу відключили росію від міжнародної платіжної системи SWIFT.

Найбільша в світі компанія-виробник мікропроцесорів Intel призупинила всі постачання клієнтам росії та білорусі. Швейцарія приєдналася до пакету санкцій Євросоюзу, заборонила імпортувати з росії золота та виробів з нього. Уряд Австралії для збільшення економічних витрат для росії після її незаконного вторгнення в Україну за підтримки білорусі застосовував додаткове мито в розмі-

рі 35 % на весь імпорту з цих країн. США позбавили преференційного статусу в торгівлі росію та білорусь, які до цього вважалися «постійними, нормальними у торговельних відносинах».

Від санкцій міжнародної спільноти, за безпосереднім визнанням російського керівництва, економіка рф розпочала хитатися. До вторгнення в Україну російська економіка мала ознаки стабільності. Проте з моменту широкомасштабного вторгнення в Україну економічний стан рф різко погіршився. Міжнародні санкції суттєво обмежили доступ рф до міжнародних ринків капіталу, здатність проводити міжнародні операції, імпортувати вироблені товари. Через війну та запроваджені санкції великі світові компанії почали згортати бізнес в рф та припинити експорт своїх товарів. За період від 24 лютого до 31 травня майже 1000 компаній публічно оголосили про те, що вони згортають діяльність в рф. Вихід численних світових компаній з російського ринку спричинив виникнення нової проблеми для росіян — зростання безробіття. За прогнозами експертів у 2022 р. без роботи мало залишитися близько 9 млн мешканців рф (Воєнно-історичний опис ... війни (травень 2022 року). 2022, с. 34).

За прикладом громадян України у багатьох країнах світу поширився рух за підтримку українських Збройних Сил, посилення їх оборонних

спроможностей. Лише за перші дні російського вторгнення українці передали у фонд «Повернись живим» 355 млн гривень (Місяць війни. Хроніка подій. 2022, с. 32, 44, 61). Виробничі та творчі колективи, окремі громадяни надають кошти для закупівлі озброєння та військової техніки для ЗС України. Допомогу ЗС України стали надавати і громадяни зарубіжних країн. На початок березня 2022 р. українці та іноземці передали 6 млрд гривень на спецрахунок Національного банку України. У Польщі започаткована акція «Озброймо Україну», яка розпочалася зі збору коштів на придбання трьох гвинтокрилів, призначених для використання при наданні медичної допомоги пораненим захисникам. У липні 2022 р. у Польщі було відкрито новий збір коштів на закупівлю 20 дронів-камікадзе Warmate і наземної станції управління (Інформаційно-аналітична довідка ... станом на 13 липня 2022 року. Ч. 21, 2022, с. 4–5).

Підтримати оборонну спроможність українців виявили добровольці із різних країн світу, вступаючи до Інтернаціонального легіону оборони України. До набору добровольців із зарубіжних українців долучилася Президія Української Всесвітньої координаційної ради, яка засудила російську агресію проти України (Дегтяренко, А. 2022, с. 169). На початку березня 2022 р. загальна кількість заявок від іноземців, які вирішили

допомогти Україні боротися проти агресії РФ, складала до 20 тисяч. Серед них — як звичайні люди без військового досвіду, так і досвідчені ветерани з 52 країн світу (Воєно-історичний опис ... війни (квітень 2022 року). 2022, с. 22–23).

Міжнародному співтовариству ставало цілком зрозуміло, що українським Силам оборони важко протистояти російській навалі, яка суттєво переважала особовим складом, зброєю та військовою технікою. Тому Чехія, Польща та Словенія першими стали надавати військову допомогу та звернулися до усіх цивілізованих країн із закликом терміново надати Україні зброю. Лідери країн ЄС на саміті у м. Версалі 10–11 березня 2022 р. вирішили надати Україні зброю для посилення її оборонних спроможностей (Оборонний вісник. 2022, с. 34).

У найскладніші перші місяці війни Україна стала отримувати оборонне озброєння та військову техніку від багатьох держав, що сприяло суттєвому посиленню Сил оборони України в боротьбі з російською агресією. Чехія надала Україні військову техніку на суму 3,5 млрд крон (близько 130 млн євро), зокрема гелікоптери. США, Велика Британія, європейські та інші держави світу розпочали постачати в Україну оборонне озброєння. НАТО запевнило, що захищатиме конвої зі зброєю, яка надходитиме для України із країн Альянсу. Генеральний секретар НАТО попередив,

що атаки на конвої будуть вважатися порушенням п'ятої статті договору Альянсу.

Естонія вже 25 лютого направила Україні військову допомогу у вигляді протитанкових ракет «Джавелін» і зенітних боєприпасів. Із Японії в Україну надійшли бронезилети, зимовий одяг та продукти харчування для військових. Латвія передала Україні понад 30 вантажівок із боєприпасами, шоломами, сухпайками, медичними приладами та ліками. Ізраїль анонсував пакет військової допомоги, до якого увійшли обмундирування та обладнання для рятувальників. Норвегія передала Силам оборони України 14 патрульних легкоброньованих автомобілів. Швеція поставила в Україну протитанкову зброю. Про надання летальної зброї Україні заявила Австралія. Після певних вагань Німеччина у другій половині липня 2022 р. передала Україні реактивні системи залпового вогню, гаубиці та 16 танків-мостоукладників. Євросоюз профінансував поставку летальної зброї Україні на 450 млн євро. Про це 27 лютого заявив у Брюсселі високий представник Євросоюзу з питань зовнішньої політики та політики безпеки Жозеп Боррель.

США, Чехія, Естонія, Польща, Франція, Грузія, Німеччина, Ірландія, Латвія, Литва, Нідерланди, Швеція та Велика Британія підписали спільну заяву «Про невідкладну необхідність модернізації системи ППО України». Адміністрація США надала Україні

тактичні ударні безпілотні авіаційні комплекси Switchblade (Інформаційно-аналітична довідка ... станом на 14 липня. Ч. 21. 2022, с. 2–3). За сприяння тогочасного прем'єр-міністра Великої Британії Бориса Джонсона Україна із Туреччини отримала бойові безпілотники «БАЙРАКТАР». Велика Британія передала українській армії протибатарейні комплекси. Підтримка України Великою Британією не змінилася, незважаючи на зміни у державному керівництві.

Важливим кроком у розширенні та прискоренні всебічної допомоги Україні стало прийняття США «Закону про ленд-ліз 2022 року та захист демократії в Україні». Законопроект був ініційований двопартійною групою сенаторів та отримав односторонню підтримку. Підписаний Президентом США Джоозефом Байденом 9 травня 2022 року закон суттєво спростив процедуру прийняття рішень про надання допомоги Україні, передбачив характер допомоги та вигідні умови постачання озброєння, військової техніки та обладнання (Щипанський П., Леонтович С., Сотник В. 2022, с. 28, 29). Прийняття закону про ленд-ліз 2022 р. стало ознакою переломного моменту в сприйнятті російської збройної агресії як загрози всьому демократичному світу на чолі зі США.

Завдяки зусиллям військово-політичного керівництва США та персонально Міністра оборони США Ллойда Остіна і Голови Об'єднаного

комітету начальників штабів США генерала Марка Міллі 26 квітня 2022 р на американській військовій авіабазі «Рамштайн» (Німеччина) відбулася зустріч представників оборонних відомств 40 країн світу на підтримку України. На зустрічі були представники ЄС та НАТО, а також посланці держав Африки, Близького Сходу, Перської Затоки, Азії та країн Тихоокеанського регіону. Україну представляв міністр оборони України Олексій Резніков і заступник Головнокомандувача ЗС України генерал-лейтенант Євген Мойсюк. Зустріч перетворилася на переговорну платформу, учасники якої висловилися за створення коаліції держав та за рішучу підтримку України у її боротьбі проти російської агресії. Міністр оборони США Ллойд Остін заявив: «Ми тут, щоб допомогти Україні в її боротьбі проти рф та побудувати українську оборону для завтрашніх викликів» (Воєнно-історичний опис війни (травень 2022 року). 2022, с. 15–16).

Коаліція прийняла рішення створити на постійній основі Консультативну групу з питань оборони України. Її учасники зустрічаються в очному або в онлайн форматі та обговорюють стратегію України щодо захисту від російської агресії, визначають потреби України в оборонній індустрії, забезпечують умови повної взаємосумісності української армії із арміями країн НАТО. Коаліція висловилася за розширення підготов-

ки українських військових на західних зразках озброєння. На засіданні Рамштайн-2, що відбулося 23 травня 2022 р., до Консультативної групи з питань оборони України приєдналися Австрія, Боснія і Герцеговина, Колумбія, Ірландія та Косово.

Військові аналітики відмічають, що не всі країни, які приєдналися до міжнародної військової коаліції, мають належні спроможності в оборонній сфері, але їх участь засвідчила про розширення підтримки України у її боротьбі проти російської агресії. На основі прийнятих рішень та визначених завдань сформувалася міжнародна антипутінська коаліція. До складу коаліції входять країни світу, що в сукупності генерують 60% світового ВВП (Горбулін, В. & Бадрак, В. 2023, с. 143).

У розпал суттєвих поразок збройних сил рф від Сил оборони України 16 травня 2022 р. відбувся саміт Організації договору про колективну безпеку (ОДКБ), у якій рф займає домінуючу роль. У закритому режимі путін інформував учасників про хід так названої «спеціальної військової операції» проти України. Він просив військову допомогу учасників договору в агресивній війні проти України. Однак учасники саміту — лідери країн Вірменії, Казахстану, Киргизстану, Таджикистану зайняли більш нейтральну позицію щодо війни рф проти України. Публічні виступи керівників цих держав засвідчили, що путіну не вдалося заручитися під-

тримкою своїх союзників. Винятком стала республіка Білорусь, самопроголошений президент якої дозволив використовувати територію республіки для нанесення ракетних та авіаційних ударів по об'єктах України.

Складовою міжнародної допомоги Україні стало навчання українських захисників у західних країнах, що входять в НАТО. У Великій Британії українські військовослужбовці навчаються на натівських зразках озброєння за спеціальною програмою, розробленою на базі підготовки британських солдатів. Вона охоплює освоєння новітньої зброї, першу допомогу на полі бою, польову тактику, тактику патрулювання тощо. Західноєвропейські військові фахівці навчають українських колег у Польщі користуватися зенітними ракетними комплексами. У США проводиться додаткова підготовка льотчиків ЗС України. Захисники України на аеродромах західних країн навчаються використовувати бойові винищувачі F-15 і F-16. На німецьких полігонах група українських військовослужбовців набуває досвіду застосування радіолокаційної системи та оволодіває практикою управління самохідними зенітними установками Gerard, які планувалося надати Україні.

Висновки. Військово-політичні події на глобальному та регіональному рівнях у лютому – квітні 2022 р. розвивалися під впливом широкомасштабного вторгнення збройних сил РФ в Україну. Міжнародні орга-

нізації, уряди демократичних країн засудили віроломні загарбницькі дії Росії, вимагаючи припинення агресії, виведення її збройних сил з території суверенної держави та переходу до мирних переговорів. Однак російська сторона не сприйняла вимог міжнародної спільноти.

Усвідомивши загарбницьку мету путінського керівництва, демократичні країни стали консолідуватися довкола України у її боротьбі за звільнення власної території від російських окупантів. З метою ослаблення економіки та військового потенціалу агресора країни світу запровадили жорсткі санкції проти Росії, спрямовані на її ізоляцію від цивілізованого світу. Враховуючи розпочату війну проти України та імперські наміри російського керівництва, країни НАТО посилили свою обороноздатність у східній частині Альянсу. З квітня 2022 року всебічна міжнародна допомога Україні демократичним світом набула практичного спрямування та системного характеру.

Послідовну та зростаючу допомогу Україні надають Сполучені Штати Америки, зусиллями військово-політичного керівництва якої сформована антипутінська військова коаліція «Рамштайн», учасники якої сприяють військово-технічній допомозі Україні. Прийнятий у США закон про ленд-ліз створив передумови для посилення та прискорення всебічної допомоги Україні. Велика Британія надає військово-технічну допомогу Україні та

поряд з іншими країнами навчає групу українських військових на нових зразках техніки та озброєння.

Польща, Чехія, Словенія першими звернулися до парламентів цивілізованих країн світу із закликом терміново надати Україні зброю. Попри недостатньо послідовну позицію німецького політичного керівництва у перші дні вторгнення, надана Німеччиною фінансова та військова допомога Україні доволі помітна. Литва, Латвія, Естонія системно сприяють вступу України до Європейського Союзу та НАТО. Литва визнала дії РФ в Україні геноцидом українців. Туреччина намагається організувати переговорний процес між воюючими сторонами, однак не приєдналася до європейських санкцій проти РФ.

Відверто проросійську позицію зайняла Угорщина, керівництво якої бачить у війні, що розв'язала РФ, провину західних союзників, які не підтримали загарбницьку політику Путіна і допомагають Україні. Білорусь стала співучасником війни проти України, а її керівництво на чолі з самопроголошеним президентом Лукашенком має понести відповідальність за масові руйнування та жертви серед українського населення.

Демократичні країни світу тимчасово прихистили мільйони українців, вимушених тікати від бойових дій, нав'язаних збройними силами РФ. У складні для України дні європейські країни, США, Канада, Японія

відкрили свої кордони для громадян України, незважаючи на їх етнічне походження, віросповідання, наявність коштів, засвідчивши цим повагу та гуманне ставлення до населення. Попри воєнні дії з боку російських агресорів, Україна залишалася надійним партнером у забезпеченні продовольством багатьох країн світу, які потерпають від продовольчої кризи.

Російська загарбницька війна сформуvala негативне ставлення українців до РФ, яка стала на шлях агресії та порушення міжнародних угод. Збройне вторгнення в Україну ще раз показало, що росія є системним ворогом, який прагне знищити українську державність.

Українці своєю самовідданою боротьбою при допомозі країн-партнерів та союзників у лютому – березні 2022 року зруйнували путінський сценарій захоплення України. Однак світова громадськість не отримала переконливої відповіді на суспільний запит: що ж трапилося з лідерами демократичних країн світу, реально мислячими політиками, що не змогли вчасно зупинити російську агресію, яка призвела до безпрецедентних руйнувань та масових вбивств цивільного населення. На це запитання мають дати аргументовану відповідь науковці та аналітики, об'єднавши свої інтелектуальні зусилля у проведеному всебічному аналізі широкомасштабної російської війни проти України, розпочатої у лютому 2022 року.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ І ЛІТЕРАТУРИ

- Горбулін, В. & Бадрак, В. (2023). *Над прірвою. 200 днів російської війни*. Київ: Брайт Букс, 275 с.
- Дегтяренко, А. (2022). Динаміка поселенської та соціально-професійної структури України: взаємодія громадянського й етнічного. *Політичні дослідження*. № 2(4), с. 180–197.
- Жирохов, М. (2022). *Війна в повітрі України (лютий – травень 2022)*. Чернігів: Княжий Вал, 96 с.
- Залужний, В., Мойсюк, Є. & Шаптала, С. та ін. (2022). *Воєнно-історичний опис російсько-української війни (лютий – березень 2022 року)*. Київ: МО України, 114 с.
- Залужний, В., Мойсюк, Є. & Шаптала, С. та ін. (2022). *Воєнно-історичний опис російсько-української війни (квітень 2022 року)*. Київ: МО України, 179 с.
- Залужний, В., Мойсюк, Є. & Шаптала, С. та ін. (2022). *Воєнно-історичний опис російсько-української війни (травень 2022 року)*. Київ: МО України, 130 с.
- Інформаційно-аналітична довідка щодо змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки станом на 24.06. – 30.06.2022, част. 9.* (2022). Київ: НУОУ, 215 с.
- Інформаційно-аналітична довідка щодо змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки станом на 02 червня – 14 липня 2022, част. 20.* (2022). Київ: НУОУ, 236 с.
- Інформаційно-аналітична довідка щодо змін воєнно-політичної, воєнно-стратегічної обстановки станом на 01 – 02 липня 2022, част. 24.* (2022). Київ: НУОУ, 251 с.
- Магда, Є. (2022). Незламна Україна. *Україна до НАТО вересень–жовтень 2022*. Київ: Центр національної та інформаційної безпеки, с. 2–9.
- Мазука, Л. (2022). Модифікація державної політики збереження національної ідентичності закордонних українців. *Політичні дослідження. Наукове видання*. № 2(4), с. 197.
- Місяць війни. Хроніка подій. Промови та звернення Президента України Володимира Зеленського* (2022). Харків: ТОВ «Видавництво “Фоліо”», 383 с.
- НАТО обговорить російську агресію. — Столтенберг. (2022). Європейська правда. URL: <https://www.eurointegration.com/ua/2022/02/24/7134540/> [дата зверн.: 19.11.2022]
- Олійник, Д. (2022). Багатостороння підтримка міжнародних організацій щодо зміцнення економіки України в кінетичній протидії російській агресії *Стратегічна панорама*. Київ, с. 80–88.
- Остапчук, О., Топальський, В. & Черевичний, С. та ін. (2022). *Воєнно-політична обстановка в ході російсько-української війни (лютий–червень 2022 року)*: збірник інформаційно-аналітичних матеріалів. НДЦ ГП ЗС України, 105 с.
- Політологічний словник*. (2005). Київ: МАУП, 208 с.
- Попко, С. М. (2020). *Міжнародне співробітництво Міністерства оборони України та Збройних Сил України в 1991–2019 роках*: монографія. Київ: НАОУ, 368 с.

Кресіна, І. (ред.). (2022). *Стратегія політико-правового розвитку України до 2023 року: науково-аналітична записка*. Київ: Інститут держави і права імені В.М. Корецького НАН України, 176 с.

Тодоров, І. (2022). Не простий шлях до НАТО. *Україна до НАТО, листопад–грудень 2022*. Київ: Центр національної та інформаційної безпеки, с. 53–55.

Хроніка війни, частина I (перші 30 днів російсько-української війни 24.02–26.03.2022): інформаційний бюлетень. (2022). Київ: НУОУ, 220 с.

Хроніка війни, частина II (російсько-українська війна 27.03–25.04.2022): інформаційний бюлетень. Київ: НУОУ, 240 с.

Щипанський, П. В., Леонтович, С. П., & Ситник, В. В. (2022). Міжнародна допомога як одна із економічно складових перемоги. *Наука і оборона*. № 2, с. 27–31.

REFERENCES

Dehtiarenko, A. (2022). Dynamika poselenskoї ta sotsialno-profesiinoї struktury Ukrainy: vzaïmodiia hromadianskoho y etnichnoho [Dynamics of settlement and socio-professional structure of Ukraine: interaction of civil and ethnic]. *Politychni doslidzhennia*. № 2(4), p. 180–197. [in Ukrainian].

Horbulin, V. & Badrak, V. (2023). *Nad prirvoiu. 200 dniv rosiiskoi viiny* [Over the abyss 200 days of the Russian war]. Publitsystychnе vydannia. Kyiv: Brait Buks, 275 p. [in Ukrainian].

Informatsiino-analitychna dovidka shchodo zmin voïenno-politychnoi, voïenno-stratehichnoi obstanovky stanom na 24.06 – 30.06.2022 [Informational and analytical reference on changes in the military-political, military-strategic situation as of June 24 – 30.06.2022], chastyna 9. (2022). Kyiv: NUOU, 215 p. [in Ukrainian].

Informatsiino-analitychna dovidka shchodo zmin voïenno-politychnoi, voïenno-stratehichnoi obstanovky stanom na 02 chervnia – 14 lypnia 2022 [Informational and analytical report on changes in the military-political, military-strategic situation as of June 2 – July 14, 2022], chastyna 20. (2022). Kyiv: NUOU, 236 p. [in Ukrainian].

Informatsiino-analitychna dovidka shchodo zmin voïenno-politychnoi, voïenno-stratehichnoi obstanovky stanom na 01–02 lypnia 2022 [Informational and analytical report on changes in the military-political, military-strategic situation as of July 1–2, 2022], chastyna 24. (2022). Kyiv: NUOU, 251 p. [in Ukrainian].

Khronika viiny, chastyna I (pershi 30 dib rosiisko-ukrainskoi viiny 24.02–26.03.2022) [Chronicle of the war, part I (the first 30 days of the Russian-Ukrainian war, February 24–March 26, 2022)]: informatsiinyi biuleten Kolektyv avtoriv. (2022). Kyiv: NUOU, 220 p. [in Ukrainian].

Khronika viiny, chastyna II (rosiisko-ukrainska viina 27.03–25.04.2022) [Chronicle of the war, part II (Russian-Ukrainian war 03.27–04.25.2022)]: informatsiinyi biuleten. Kolektyv avtoriv. Kyiv: NUOU, 240 p. [in Ukrainian].

Mahda, Ye. (2022). Nezlamna Ukraina. *Ukraina do NATO veresen–zhovten 2022*. [Unbreakable Ukraine. Ukraine to NATO September–October 2022.] Kyiv: Tsentr natsionalnoi ta informatsiinoi bezpeky, p. 2–9. [in Ukrainian].

Mazuka, L. (2022). Modyfikatsiia derzhavnoi polityky zberezhennia natsionalnoi identychnosti zakordonnykh ukraintsiiv [Modification of the state policy of preserving the national identity of Ukrainians abroad]. *Politychni doslidzhennia*. № 2(4). p. 197. [in Ukrainian].

Misiats viiny. Khronika podii. Promovy ta zvernennia Prezydenta Ukrainy Volodymyra Zelenskoho [A month of war. Chronicle of events. Speeches and addresses of the President of Ukraine Volodymyr Zelenskyi]. (2022). Kharkiv: TOV «Vydavnytstvo “Folio”», 383 p. [in Ukrainian].

NATO obhovoryt rosiisku ahresiiu. — Stoltenberh. (2022). *Yevropeiska pravda* [NATO will discuss Russian aggression. — Stoltenberg. European truth]. URL: <https://www.eurointegration.com/ua/2022/02/24/7134540/> [Accessed: 19.11.2022]. [in Ukrainian].

Oliinyk, D. (2022). Bahatostoronnia pidtrymka mizhnarodnykh orhanizatsii shchodo zmitsnennia ekonomiky Ukrainy v kinetychnii protydii rosiiskii ahresii [Multilateral support of international organizations to strengthen Ukraine's economy in kinetic counteraction to Russian aggression]. *Stratehichna panorama*. Kyiv: Natsionalnyi instytut stratehichnykh doslidzen. Spetsialnyi vypusk, p. 80–88. [in Ukrainian].

Ostapchuk, O., Topalskyi, V., Cherevychnyi, S. & in. (2022). *Voiенно-politychna obstanovka v khodi rosiisko-ukrainskoi viiny (liutyi–cherven 2022 roku)* zbirnyk informatsiino-analitychnykh materialiv [The military and political situation during the Russian-Ukrainian war (February–June 2022): collection of informational and analytical]. Kyiv: NDTs HP ZS Ukrainy, 105 p. [in Ukrainian].

Politolohichni slovnyk [Political dictionary]. (2005). Kyiv: MAUP, 208 p. [in Ukrainian].

Popko, S. M. (2020). *Mizhnarodne spivrobitnytstvo Ministerstva oborony Ukrainy ta Zbroinykh Syl Ukrainy v 1991–2019 rokakh* [International cooperation of the Ministry of Defense of Ukraine and the Armed Forces of Ukraine in 1991–2019]: monohrafiia. Kyiv: NAOU, 368 p. [in Ukrainian].

Shchypanskyi, P. V., Leontovych, S. P. & Sytnyk, V. V. (2022). Mizhnarodna dopomoha yak odna iz ekonomichno skladovykh peremohy [International aid as one of the economic components of victory]. *Nauka i oborona*. № 2, p. 27–31. [in Ukrainian].

Kresina, I. (ed). (2022). *Stratehiia polityko-pravovoho rozvytku Ukrainy do 2023 roku: naukovo-analitychna zapyska* [Strategy of political and legal development of Ukraine until 2023: scientific and analytical note]. Kyiv: Instytut derzhavy i prava imeni V.M. Koretskoho NAN Ukrainy, 176 p. [in Ukrainian].

Todorov, I. (2022). Ne prostyi shliakh do NATO. Ukraina do NATO, lystopad–hruden 2022 [Not an easy path to NATO. Ukraine to NATO, November–December 2022]. Kyiv: Tsentr natsionalnoi ta informatsiinoi bezpeky, p. 53–55. [in Ukrainian].

Zaluzhnyi, V., Moisiuk, Ye., Shaptala, S. & in. (2022). *Voiенно-istorychnyi opys rosiis-ko-ukrainskoi viiny (liutyi–berezen 2022 roku)* [Military-historical description of the Russian-Ukrainian war (February–March 2022)]. Kyiv: MO Ukrainy, 114 p. [in Ukrainian].

Zaluzhnyi, V., Moisiuk, Ye., Shaptala, S. & in. (2022). *Voiенно-istorychnyi opys rosiis-ko-ukrainskoi viiny (kviten 2022 roku)* [Military-historical description of the Russian-Ukrainian war (April 2022)]. Kyiv: MO Ukrainy, 179 p. [in Ukrainian].

Zaluzhnyi, V., Moisiuk, Ye., Shaptala, S. & in. (2022). *Voiенно-istorychnyi opys rosiis-ko-ukrainskoi viiny (traven 2022 roku)* [Military-historical description of the Russian-Ukrainian war (May 2022)]. Kyiv: MO Ukrainy, 130 p. [in Ukrainian].

Zhyrokhov, M. (2022). *Viina v povitri Ukrainy (liutyi–traven 2022)* [War in the air of Ukraine (February–May 2022)]. Chernihiv: Kniazhyi Val, 96 p. [in Ukrainian].

Mykhailo KOVAL

Doctor of Military Sciences,

The National Defence University of Ukraine

(Kyiv, Ukraine)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2130-2548>

Serhii SEHEDA

Doctor of Historical Sciences, Professor,

The National Defence University of Ukraine

(Kyiv, Ukraine)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7763-1324>

Vasyl SHEVCHUK

Doctor of Historical Sciences, Professor,

The National Defence University of Ukraine

(Kyiv, Ukraine)

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9060-3507>

**REACTION OF THE INTERNATIONAL COMMUNITY TO THE ARMED
INVASION OF THE RUSSIAN FEDERATION INTO UKRAINE
(February – April 2022)**

The large-scale armed invasion of the Russian Federation (hereinafter referred to as the Russian Federation) into Ukraine, which took place on February 24, 2022, shook the world community and caused a strong reaction from the international community. The Russian Federation unleashed a large-scale war of aggression on

the European continent, openly violated international and interstate agreements, destroying the fundamental principles of the existing world order.

The article highlights the reaction of international institutions and democratic countries of the world to the armed invasion of the Russian Federation into Ukraine. Relying on the UN Charter, the international community assessed the large-scale invasion of Ukraine as a direct aggression against a sovereign state, and the Russian Federation was recognized as an aggressor country.

Influential international organizations, governments of civilized countries of the world resorted to the use of various mechanisms of influence and pressure on the Russian Federation in order to force its military-political leadership to stop armed intervention in Ukraine, withdraw troops and military equipment from Ukrainian territory. However, the Russian leadership did not accept the legitimate demands of the international community.

The world community began to realize the reality of global Russian military threats, predicting that in the event of the capture of Ukraine, the Russian Federation would continue its aggressive imperial policy towards other European countries.

The heroic resistance of the Defense Forces of Ukraine to the Russian aggressors, their fighting efforts by Ukrainians in repelling and restraining the invaders, influenced the revision of the governments of the democratic countries of the world in their approaches to the assessment of the events surrounding Ukraine. Partner countries have moved from expressing political concern to providing military, humanitarian, and financial assistance to Ukrainians in their struggle to preserve the territorial integrity and state independence of their country.

Around Ukraine, in February–March 2022, a diplomatic and military coalition of the countries of the world began to form in order to provide coordinated assistance to Ukrainians in their struggle against the Russian invaders. The military and political interests of Ukraine coincided with the intentions of allies and partner countries: to win the Russian–Ukrainian war and restore the territorial integrity of Ukraine within its internationally recognized borders.

Keywords: *international organizations, armed invasion, Russian aggression, Russian Federation, Ukraine, democratic countries, partner countries, sanctions, military aid, refugees, anti-Putin coalition.*